

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ІНТЕГРАЦІЇ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто вплив основних макроекономічних показників щодо визначення пріоритетних напрямків стратегічного розвитку України в умовах глобалізації фінансового ринку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: фінансовий ринок, інтеграція, інвестування, капітал, економічні чинники, інвестиційні ризики, стратегія.

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрено влияние основных макроэкономических факторов на определение приоритетных путей стратегического развития Украины в условиях глобализации финансового рынка.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: финансовый рынок, интеграция, инвестирование, капитал, экономические факторы, инвестиционные риски, стратегия.

ANNOTATION. The article considers the impact of macroeconomic indicators to identify priority areas for strategic development of Ukraine in a globalized financial market.

KEYWORDS: financial market, integration, investing, capital, economic factors, investment risks, the strategic.

Вступ. Реалії сучасного світу вимагають найшвидшої інтеграції вітчизняної економічної системи, в тому числі її фінансової складової, до міжнародної економіки, що забезпечить розвиток національного виробництва, задоволення потреб вітчизняних споживачів на належному рівні.

Проблема місця та ролі України в світі залежатиме від ефективності здійснення економічних реформ. Аби вплив глобалізації на економіку України полягав не тільки у збільшенні рівня фінансової нестабільності, але і в отриманні державою всіх переваг, притаманних глобалізаційним процесам, держава має створити сприятливі умови для повномасштабної інтеграції всіх сегментів вітчизняної економіки до світового економічного простору, які в першу чергу мають полягати у розвитку вітчизняного законодавства та розбудові сучасної інфраструктури.

Метою статті є відокремлення та узагальнення пропозицій щодо удосконалення нормативно-правових актів, визначення основних напрямків розвитку економіки України в умовах світової фінансової інтеграції.

Проблемні питання функціонування фінансового ринку, взаємодія різних груп його суб'єктів між собою, участь індивідуальних інвесторів уже кілька останніх десятиліть поспіль перебувають у центрі уваги зарубіжних і вітчизняних дослідників. Теоретичною та методологічною базою для подальших досліджень у цьому напрямі є праці західних учених — З. Боді, Е. Брігхема, Р. Мертона, Дж. Тьюлза, Ю. Фама, Дж.К. ван Хорна, В. Шарпа й ін.

Основна частина. Світова економічна криза ще раз підкреслила недостатню ефективність реалізованої в Україні моделі економічної політики та слабку спроможність фінансового сектору виконувати притаманні йому функції.

Враховуючи специфічність впливу фінансової глобалізації на розвиток української економіки, можливо визначити основні напрямки інтеграції:

- міжнародні торговельні відносини (сприятиме товарообігу із зростанням обсягів експорту);
- міжнародні фінансово-кредитні відносини (зростання обсягів операцій із гривнею на світовому валютному ринку);
- розвиток іноземного інвестування (залучення додаткового капіталу та використання зарубіжного досвіду ведення бізнесу).

Першочерговим завданням будь-якої держави на шляху міжнародної економічної інтеграції має бути ґрунтовний аналіз ри-

зиків цього процесу [1]. При розробці макроекономічної стратегії України в умовах глобалізації першочергова увага має бути приділена саме тим ризикам, які супроводжуються процес інтеграції національної економіки.

До ризиків, притаманних процесу глобалізації в економічній площині та актуальних для України, можна віднести:

- неконтрольований відтік науковців і кваліфікованої робочої сили у більш розвинені країни;

- зміна структури та обсягів національного виробництва внаслідок значних обсягів імпорту більш конкурентноспроможної продукції;

- втрата контролю держави та національних корпорацій над стратегічно важливими для економіки підприємствами;

- відтік валюти з країни та зменшення податкових надходжень.

У процесі подальшого розвитку та лібералізації фінансового ринку України, в процесі інтеграції до світового фінансового простору все активнішим стає вивчення досвіду іноземних країн щодо шляхів такої інтеграції та щодо уникнення її негативних наслідків. Результатом вирішення цих завдань має бути завчасне виявлення та ліквідація передумов фінансової нестабільності, обмеження національного ринку від негативного впливу міжнародних кризових процесів.

У сучасних умовах, коли країни все більшою мірою інтегруються до світового фінансового простору, у цих країнах спостерігаються суттєві коливання обсягів притоку та відтоку інвестицій, що зумовлює необхідність активного використання заходів регулювання міжнародних потоків капіталу [2]. Регулювання міжнародних потоків капіталу зумовлено значною мірою саме глобалізаційними процесами, спрямоване в першу чергу на регулювання рахунку поточних операцій і недопущення короткострокових коливань у платіжному балансі. Таким чином, на сьогоднішній день можливо виділити три основних шляхи обмеження міжнародної фінансової активності.

По-перше, запровадження податкових або інших обмежень на міжнародні фінансові операції, які сприяють підвищенню вартості трансакцій і відповідно зменшенню їх прибутковості.

По-друге, безпосереднє обмеження обсягів руху капіталів. Наприклад, надходження інвестицій від нерезидентів може бути предметом ліцензування з боку держави.

По-третє, до непрямих методів контролю над рухом капіталу можна віднести:

- наявність заставної суми при проведенні міжнародних фінансових операцій;
- обмеження щодо обсягів банківських активів в іноземній валюті;
- обмеження щодо обсягів продажу нерезидентами боргових фінансових інструментів та іноземних запозичень;
- розширення валютного коридору та мінімізація державного контролю.

Більшість країн, що розвиваються, використовує повністю або частково вищенаведені заходи та інструменти. Але для України такі заходи не є активними, адже національний фінансовий ринок не досяг достатнього фінансового розвитку, а характерною рисою вітчизняної економіки є потреба у значному обсязі вільних грошових коштів, які можуть бути використані для оновлення основних фондів, поповнення обігових коштів, використання у якості кредитних ресурсів.

Необхідно визначити, що прилив іноземних коштів має як позитивні, так і негативні наслідки. В умовах дефіциту внутрішніх джерел фінансування залучення іноземного капіталу сприяє збільшенню обсягу додаткових коштів для інвестування призначених для модернізації виробничої бази, збільшенню виробництва та продуктивності праці, удосконалення ринкових методів господарювання, формуванню національних інвестиційних ринків товарів і послуг, розвитку експортних і імпортозаміщуючих галузей. Крім того, іноземні інвестиції сприяють заходам макроекономічної стабілізації, вирішенню окремих соціальних проблем, розвитку відповідних територій. Іноземний капітал може і негативно впливати на відтворювальний процес у країні-рецепієнті. За час реформ як резиденти, так і нерезиденти розробили витончені схеми укриття прибутку. До того ж, прямі іноземні інвестиції у виробництво з орієнтацією на збут на внутрішньому ринку призведуть до відтоку валюти з країни, посилюється залежність від іноземних технологій.

В умовах дефляції або низьких темпів інфляції, стабільного валютного курсу і одночасно досить високих кредитних ставок, які спостерігаються в Україні на протязі останнього часу, було б доцільно вжити заходів для пожвавлення вітчизняного фінансового ринку. З цією метою необхідним є всебічне стимулювання притоку іноземного капіталу до країни у вигляді прямого або портфельного інвестування.

Дефіцит інвестиційних ресурсів протягом останніх років залишається однією з головних проблем української економіки. За

роки реформ в інвестиційній сфері утворився великий вузол надзвичайно складних проблем економічного, соціального й організаційного характеру. Створилась парадоксальна ситуація, при якій економіка, що володіє унікальними за масштабами і розмаїтністю природними ресурсами, висококваліфікованою робочою силою, значним інноваційним потенціалом, протягом багатьох літ переживала депресію. Саме тому виникає необхідність усвідомлення та розуміння позицій України на світовому ринку та її рейтингових позицій у провідних міжнародних рейтингах.

Важливим чинником залучення іноземних інвестицій є імідж країни на міжнародній арені, позиції країни у провідних рейтингових списках, досвід інших інвесторів ведення діяльності у країні тощо. До основних міжнародних рейтингів, на які звертають свій погляд іноземні інвестори, варто віднести: глобальний індекс конкурентоспроможності, Standard & Poor's (S&P), Fitch Ratings, Moody's.

Загалом до рейтингу ВЕФ увійшли 139 країн світу. Рейтинг конкурентоспроможності кожної з них визначався на основі різних факторів, що визначають інвестиційний клімат, включаючи інфраструктуру, ефективність ринків товарів і праці, якість освіти та охорони здоров'я, макроекономічну обстановку в країні, інновації, розвиток фінансового ринку та ін. Оцінки були виставлені на основі опитування 13,5 тисячі представників бізнесу і загальнодоступних макроекономічних даних [3].

Окрім міжнародних рейтингів, вагоме значення на обрання України, як країни розміщення інвестицій, мають внутрішньо-економічні процеси. Основними чинниками, які зумовлюють скептичне ставлення ЄС до швидкої євроінтеграції України з боку ЄС, є:

- по-перше, низький рівень економічного та соціального розвитку нашої країни;
- по-друге, незрілість громадянського суспільства, низький рівень демократичного розвитку та незадовільна якість державного управління;
- по-третє, дуже повільний процес адаптації до європейських стандартів і суспільних відносин;
- по-четверте, негативне сприйняття традицій України європейською політичною елітою.

Отже, на рішення інвестора щодо обрання країни-реципієнта впливає низка факторів, які у загальній сукупності формують інвестиційну привабливість і конкурентоспроможність у боротьбі

за інвестиції. Звичайно, серед визначених вище чинників є такі, які об'єктивно не піддаються впливу (природно-географічне розташування регіону, наявність необхідних для інвестора корисних копалин, густота та розміщення населення), проте на інші чинники (ноу-хау, політична ситуація тощо), органи місцевої влади та суспільство загалом можуть та повинні впливати з метою формування сприятливих для іноземного інвестора.

Подальший розвиток відносин України з Європейським Союзом потребує: досягнення відповідних якісних характеристик, макроекономічної стабілізації та підвищення ефективності економіки нашої держави; дотримання умов, необхідних для вступу до ЄС; впровадження європейських норм і стандартів в економіку, соціальну політику, освіту, науку та техніку; адаптації українського законодавства до правових норм ЄС; розвитку та поглиблення регіональної інтеграції, встановлення і поглиблення прямих контактів із державами-членами та кандидатами в члени Євросоюзу. Основними шляхами розв'язання проблеми входження до єдиного європейського ринку виступають: диверсифікація українського експорту; отримання статусу країни з ринковою економікою від самого ЄС; гармонізація законодавства України з європейськими нормами як необхідна умова створення зони вільної торгівлі.

Зрозуміло, що вказані проблеми адекватно відображаються на привабливості інвестиційного клімату країни. Відповідно, можливо запропонувати кілька варіантів напрямків розвитку:

- інвестиції в основні фони. Основним шляхом такого стимулювання має стати податкова політика щодо норм амортизації та політика щодо стимулювання технічної модернізації виробництва;

- лібералізація вітчизняного фінансового ринку шляхом пом'якшення умов доступу до ринку іноземних інвестицій;

- реформування страхової, пенсійної системи та системи фінансового посередництва з метою посилення ролі інституційних інвесторів, а також залучення коштів індивідуальних інвесторів.

Висновок. Підсумовуючи, можна зробити висновок, що досить високий рівень відкритості національної економіки України проявляється в першу чергу у міжнародній торгівлі. При цьому, повільна інтеграція України у світовий фінансовий простір зумовлена внутрішньодержавними проблемами — недостатнім рівнем реформування економіки, нерозвиненістю національного фінансового ринку, невідповідністю законодавчих та інших норм міжнародним стандартам.

Література

1. *Katona G.* Psychological Economics / Katona G. — N.-Y., 1975. — P. 230—231.
2. *Montier J.* Darwin's Mind: the Evolutionary Foundations of Heuristics and Biases : Working Paper / Montier J. — P. 23
3. Фінансовий ринок України та міжнародні фінансові потоки : Бібліотека онлайн [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://readbookz.com/articles/article-50/>

Стаття надійшла до редакції 12.11.2012